

18 Dixitque ad Deum: Utinam Ismael vivat coram te.

^{18.} ^{19.} ^{20.} ^{21.} ^{22.} ^{23.} ^{24.} ^{25.} ^{26.} ^{27.} ^{28.} ^{29.} ^{30.} ^{31.} ^{32.} ^{33.} ^{34.} ^{35.} ^{36.} ^{37.} ^{38.} ^{39.} ^{40.} ^{41.} ^{42.} ^{43.} ^{44.} ^{45.} ^{46.} ^{47.} ^{48.} ^{49.} ^{50.} ^{51.} ^{52.} ^{53.} ^{54.} ^{55.} ^{56.} ^{57.} ^{58.} ^{59.} ^{60.} ^{61.} ^{62.} ^{63.} ^{64.} ^{65.} ^{66.} ^{67.} ^{68.} ^{69.} ^{70.} ^{71.} ^{72.} ^{73.} ^{74.} ^{75.} ^{76.} ^{77.} ^{78.} ^{79.} ^{80.} ^{81.} ^{82.} ^{83.} ^{84.} ^{85.} ^{86.} ^{87.} ^{88.} ^{89.} ^{90.} ^{91.} ^{92.} ^{93.} ^{94.} ^{95.} ^{96.} ^{97.} ^{98.} ^{99.} ^{100.} ^{101.} ^{102.} ^{103.} ^{104.} ^{105.} ^{106.} ^{107.} ^{108.} ^{109.} ^{110.} ^{111.} ^{112.} ^{113.} ^{114.} ^{115.} ^{116.} ^{117.} ^{118.} ^{119.} ^{120.} ^{121.} ^{122.} ^{123.} ^{124.} ^{125.} ^{126.} ^{127.} ^{128.} ^{129.} ^{130.} ^{131.} ^{132.} ^{133.} ^{134.} ^{135.} ^{136.} ^{137.} ^{138.} ^{139.} ^{140.} ^{141.} ^{142.} ^{143.} ^{144.} ^{145.} ^{146.} ^{147.} ^{148.} ^{149.} ^{150.} ^{151.} ^{152.} ^{153.} ^{154.} ^{155.} ^{156.} ^{157.} ^{158.} ^{159.} ^{160.} ^{161.} ^{162.} ^{163.} ^{164.} ^{165.} ^{166.} ^{167.} ^{168.} ^{169.} ^{170.} ^{171.} ^{172.} ^{173.} ^{174.} ^{175.} ^{176.} ^{177.} ^{178.} ^{179.} ^{180.} ^{181.} ^{182.} ^{183.} ^{184.} ^{185.} ^{186.} ^{187.} ^{188.} ^{189.} ^{190.} ^{191.} ^{192.} ^{193.} ^{194.} ^{195.} ^{196.} ^{197.} ^{198.} ^{199.} ^{200.} ^{201.} ^{202.} ^{203.} ^{204.} ^{205.} ^{206.} ^{207.} ^{208.} ^{209.} ^{210.} ^{211.} ^{212.} ^{213.} ^{214.} ^{215.} ^{216.} ^{217.} ^{218.} ^{219.} ^{220.} ^{221.} ^{222.} ^{223.} ^{224.} ^{225.} ^{226.} ^{227.} ^{228.} ^{229.} ^{230.} ^{231.} ^{232.} ^{233.} ^{234.} ^{235.} ^{236.} ^{237.} ^{238.} ^{239.} ^{240.} ^{241.} ^{242.} ^{243.} ^{244.} ^{245.} ^{246.} ^{247.} ^{248.} ^{249.} ^{250.} ^{251.} ^{252.} ^{253.} ^{254.} ^{255.} ^{256.} ^{257.} ^{258.} ^{259.} ^{260.} ^{261.} ^{262.} ^{263.} ^{264.} ^{265.} ^{266.} ^{267.} ^{268.} ^{269.} ^{270.} ^{271.} ^{272.} ^{273.} ^{274.} ^{275.} ^{276.} ^{277.} ^{278.} ^{279.} ^{280.} ^{281.} ^{282.} ^{283.} ^{284.} ^{285.} ^{286.} ^{287.} ^{288.} ^{289.} ^{290.} ^{291.} ^{292.} ^{293.} ^{294.} ^{295.} ^{296.} ^{297.} ^{298.} ^{299.} ^{300.} ^{301.} ^{302.} ^{303.} ^{304.} ^{305.} ^{306.} ^{307.} ^{308.} ^{309.} ^{310.} ^{311.} ^{312.} ^{313.} ^{314.} ^{315.} ^{316.} ^{317.} ^{318.} ^{319.} ^{320.} ^{321.} ^{322.} ^{323.} ^{324.} ^{325.} ^{326.} ^{327.} ^{328.} ^{329.} ^{330.} ^{331.} ^{332.} ^{333.} ^{334.} ^{335.} ^{336.} ^{337.} ^{338.} ^{339.} ^{340.} ^{341.} ^{342.} ^{343.} ^{344.} ^{345.} ^{346.} ^{347.} ^{348.} ^{349.} ^{350.} ^{351.} ^{352.} ^{353.} ^{354.} ^{355.} ^{356.} ^{357.} ^{358.} ^{359.} ^{360.} ^{361.} ^{362.} ^{363.} ^{364.} ^{365.} ^{366.} ^{367.} ^{368.} ^{369.} ^{370.} ^{371.} ^{372.} ^{373.} ^{374.} ^{375.} ^{376.} ^{377.} ^{378.} ^{379.} ^{380.} ^{381.} ^{382.} ^{383.} ^{384.} ^{385.} ^{386.} ^{387.} ^{388.} ^{389.} ^{390.} ^{391.} ^{392.} ^{393.} ^{394.} ^{395.} ^{396.} ^{397.} ^{398.} ^{399.} ^{400.} ^{401.} ^{402.} ^{403.} ^{404.} ^{405.} ^{406.} ^{407.} ^{408.} ^{409.} ^{410.} ^{411.} ^{412.} ^{413.} ^{414.} ^{415.} ^{416.} ^{417.} ^{418.} ^{419.} ^{420.} ^{421.} ^{422.} ^{423.} ^{424.} ^{425.} ^{426.} ^{427.} ^{428.} ^{429.} ^{430.} ^{431.} ^{432.} ^{433.} ^{434.} ^{435.} ^{436.} ^{437.} ^{438.} ^{439.} ^{440.} ^{441.} ^{442.} ^{443.} ^{444.} ^{445.} ^{446.} ^{447.} ^{448.} ^{449.} ^{450.} ^{451.} ^{452.} ^{453.} ^{454.} ^{455.} ^{456.} ^{457.} ^{458.} ^{459.} ^{460.} ^{461.} ^{462.} ^{463.} ^{464.} ^{465.} ^{466.} ^{467.} ^{468.} ^{469.} ^{470.} ^{471.} ^{472.} ^{473.} ^{474.} ^{475.} ^{476.} ^{477.} ^{478.} ^{479.} ^{480.} ^{481.} ^{482.} ^{483.} ^{484.} ^{485.} ^{486.} ^{487.} ^{488.} ^{489.} ^{490.} ^{491.} ^{492.} ^{493.} ^{494.} ^{495.} ^{496.} ^{497.} ^{498.} ^{499.} ^{500.} ^{501.} ^{502.} ^{503.} ^{504.} ^{505.} ^{506.} ^{507.} ^{508.} ^{509.} ^{510.} ^{511.} ^{512.} ^{513.} ^{514.} ^{515.} ^{516.} ^{517.} ^{518.} ^{519.} ^{520.} ^{521.} ^{522.} ^{523.} ^{524.} ^{525.} ^{526.} ^{527.} ^{528.} ^{529.} ^{530.} ^{531.} ^{532.} ^{533.} ^{534.} ^{535.} ^{536.} ^{537.} ^{538.} ^{539.} ^{540.} ^{541.} ^{542.} ^{543.} ^{544.} ^{545.} ^{546.} ^{547.} ^{548.} ^{549.} ^{550.} ^{551.} ^{552.} ^{553.} ^{554.} ^{555.} ^{556.} ^{557.} ^{558.} ^{559.} ^{560.} ^{561.} ^{562.} ^{563.} ^{564.} ^{565.} ^{566.} ^{567.} ^{568.} ^{569.} ^{570.} ^{571.} ^{572.} ^{573.} ^{574.} ^{575.} ^{576.} ^{577.} ^{578.} ^{579.} ^{580.} ^{581.} ^{582.} ^{583.} ^{584.} ^{585.} ^{586.} ^{587.} ^{588.} ^{589.} ^{590.} ^{591.} ^{592.} ^{593.} ^{594.} ^{595.} ^{596.} ^{597.} ^{598.} ^{599.} ^{600.} ^{601.} ^{602.} ^{603.} ^{604.} ^{605.} ^{606.} ^{607.} ^{608.} ^{609.} ^{610.} ^{611.} ^{612.} ^{613.} ^{614.} ^{615.} ^{616.} ^{617.} ^{618.} ^{619.} ^{620.} ^{621.} ^{622.} ^{623.} ^{624.} ^{625.} ^{626.} ^{627.} ^{628.} ^{629.} ^{630.} ^{631.} ^{632.} ^{633.} ^{634.} ^{635.} ^{636.} ^{637.} ^{638.} ^{639.} ^{640.} ^{641.} ^{642.} ^{643.} ^{644.} ^{645.} ^{646.} ^{647.} ^{648.} ^{649.} ^{650.} ^{651.} ^{652.} ^{653.} ^{654.} ^{655.} ^{656.} ^{657.} ^{658.} ^{659.} ^{660.} ^{661.} ^{662.} ^{663.} ^{664.} ^{665.} ^{666.} ^{667.} ^{668.} ^{669.} ^{670.} ^{671.} ^{672.} ^{673.} ^{674.} ^{675.} ^{676.} ^{677.} ^{678.} ^{679.} ^{680.} ^{681.} ^{682.} ^{683.} ^{684.} ^{685.} ^{686.} ^{687.} ^{688.} ^{689.} ^{690.} ^{691.} ^{692.} ^{693.} ^{694.} ^{695.} ^{696.} ^{697.} ^{698.} ^{699.} ^{700.} ^{701.} ^{702.} ^{703.} ^{704.} ^{705.} ^{706.} ^{707.} ^{708.} ^{709.} ^{710.} ^{711.} ^{712.} ^{713.} ^{714.} ^{715.} ^{716.} ^{717.} ^{718.} ^{719.} ^{720.} ^{721.} ^{722.} ^{723.} ^{724.} ^{725.} ^{726.} ^{727.} ^{728.} ^{729.} ^{730.} ^{731.} ^{732.} ^{733.} ^{734.} ^{735.} ^{736.} ^{737.} ^{738.} ^{739.} ^{740.} ^{741.} ^{742.} ^{743.} ^{744.} ^{745.} ^{746.} ^{747.} ^{748.} ^{749.} ^{750.} ^{751.} ^{752.} ^{753.} ^{754.} ^{755.} ^{756.} ^{757.} ^{758.} ^{759.} ^{760.} ^{761.} ^{762.} ^{763.} ^{764.} ^{765.} ^{766.} ^{767.} ^{768.} ^{769.} ^{770.} ^{771.} ^{772.} ^{773.} ^{774.} ^{775.} ^{776.} ^{777.} ^{778.} ^{779.} ^{780.} ^{781.} ^{782.} ^{783.} ^{784.} ^{785.} ^{786.} ^{787.} ^{788.} ^{789.} ^{790.} ^{791.} ^{792.} ^{793.} ^{794.} ^{795.} ^{796.} ^{797.} ^{798.} ^{799.} ^{800.} ^{801.} ^{802.} ^{803.} ^{804.} ^{805.} ^{806.} ^{807.} ^{808.} ^{809.} ^{810.} ^{811.} ^{812.} ^{813.} ^{814.} ^{815.} ^{816.} ^{817.} ^{818.} ^{819.} ^{820.} ^{821.} ^{822.} ^{823.} ^{824.} ^{825.} ^{826.} ^{827.} ^{828.} ^{829.} ^{830.} ^{831.} ^{832.} ^{833.} ^{834.} ^{835.} ^{836.} ^{837.} ^{838.} ^{839.} ^{840.} ^{841.} ^{842.} ^{843.} ^{844.} ^{845.} ^{846.} ^{847.} ^{848.} ^{849.} ^{850.} ^{851.} ^{852.} ^{853.} ^{854.} ^{855.} ^{856.} ^{857.} ^{858.} ^{859.} ^{860.} ^{861.} ^{862.} ^{863.} ^{864.} ^{865.} ^{866.} ^{867.} ^{868.} ^{869.} ^{870.} ^{871.} ^{872.} ^{873.} ^{874.} ^{875.} ^{876.} ^{877.} ^{878.} ^{879.} ^{880.} ^{881.} ^{882.} ^{883.} ^{884.} ^{885.} ^{886.} ^{887.} ^{888.} ^{889.} ^{890.} ^{891.} ^{892.} ^{893.} ^{894.} ^{895.} ^{896.} ^{897.} ^{898.} ^{899.} ^{900.} ^{901.} ^{902.} ^{903.} ^{904.} ^{905.} ^{906.} ^{907.} ^{908.} ^{909.} ^{910.} ^{911.} ^{912.} ^{913.} ^{914.} ^{915.} ^{916.} ^{917.} ^{918.} ^{919.} ^{920.} ^{921.} ^{922.} ^{923.} ^{924.} ^{925.} ^{926.} ^{927.} ^{928.} ^{929.} ^{930.} ^{931.} ^{932.} ^{933.} ^{934.} ^{935.} ^{936.} ^{937.} ^{938.} ^{939.} ^{940.} ^{941.} ^{942.} ^{943.} ^{944.} ^{945.} ^{946.} ^{947.} ^{948.} ^{949.} ^{950.} ^{951.} ^{952.} ^{953.} ^{954.} ^{955.} ^{956.} ^{957.} ^{958.} ^{959.} ^{960.} ^{961.} ^{962.} ^{963.} ^{964.} ^{965.} ^{966.} ^{967.} ^{968.} ^{969.} ^{970.} ^{971.} ^{972.} ^{973.} ^{974.} ^{975.} ^{976.} ^{977.} ^{978.} ^{979.} ^{980.} ^{981.} ^{982.} ^{983.} ^{984.} ^{985.} ^{986.} ^{987.} ^{988.} ^{989.} ^{990.} ^{991.} ^{992.} ^{993.} ^{994.} ^{995.} ^{996.} ^{997.} ^{998.} ^{999.} ^{1000.} ^{1001.} ^{1002.} ^{1003.} ^{1004.} ^{1005.} ^{1006.} ^{1007.} ^{1008.} ^{1009.} ^{1010.} ^{1011.} ^{1012.} ^{1013.} ^{1014.} ^{1015.} ^{1016.} ^{1017.} ^{1018.} ^{1019.} ^{1020.} ^{1021.} ^{1022.} ^{1023.} ^{1024.} ^{1025.} ^{1026.} ^{1027.} ^{1028.} ^{1029.} ^{1030.} ^{1031.} ^{1032.} ^{1033.} ^{1034.} ^{1035.} ^{1036.} ^{1037.} ^{1038.} ^{1039.} ^{1040.} ^{1041.} ^{1042.} ^{1043.} ^{1044.} ^{1045.} ^{1046.} ^{1047.} ^{1048.} ^{1049.} ^{1050.} ^{1051.} ^{1052.} ^{1053.} ^{1054.} ^{1055.} ^{1056.} ^{1057.} ^{1058.} ^{1059.} ^{1060.} ^{1061.} ^{1062.} ^{1063.} ^{1064.} ^{1065.} ^{1066.} ^{1067.} ^{1068.} ^{1069.} ^{1070.} ^{1071.} ^{1072.} ^{1073.} ^{1074.} ^{1075.} ^{1076.} ^{1077.} ^{1078.} ^{1079.} ^{1080.} ^{1081.} ^{1082.} ^{1083.} ^{1084.} ^{1085.} ^{1086.} ^{1087.} ^{1088.} ^{1089.} ^{1090.} ^{1091.} ^{1092.} ^{1093.} ^{1094.} ^{1095.} ^{1096.} ^{1097.} ^{1098.} ^{1099.} ^{1100.} ^{1101.} ^{1102.} ^{1103.} ^{1104.} ^{1105.} ^{1106.} ^{1107.} ^{1108.} ^{1109.} ^{1110.} ^{1111.} ^{1112.} ^{1113.} ^{1114.} ^{1115.} ^{1116.} ^{1117.} ^{1118.} ^{1119.} ^{1120.} ^{1121.} ^{1122.} ^{1123.} ^{1124.} ^{1125.} ^{1126.} ^{1127.} ^{1128.} ^{1129.} ^{1130.} ^{1131.} ^{1132.} ^{1133.} ^{1134.} ^{1135.} ^{1136.} ^{1137.} ^{1138.} ^{1139.} ^{1140.} ^{1141.} ^{1142.} ^{1143.} ^{1144.} ^{1145.} ^{1146.} ^{1147.} ^{1148.} ^{1149.} ^{1150.} ^{1151.} ^{1152.} ^{1153.} ^{1154.} ^{1155.} ^{1156.} ^{1157.} ^{1158.} ^{1159.} ^{1160.} ^{1161.} ^{1162.} ^{1163.} ^{1164.} ^{1165.} ^{1166.} ^{1167.} ^{1168.} ^{1169.} ^{1170.} ^{1171.} ^{1172.} ^{1173.} ^{1174.} ^{1175.} ^{1176.} ^{1177.} ^{1178.} ^{1179.} ^{1180.} ^{1181.} ^{1182.} ^{1183.} ^{1184.} ^{1185.} ^{1186.} ^{1187.} ^{1188.} ^{1189.} ^{1190.} ^{1191.} ^{1192.} ^{1193.} ^{1194.} ^{1195.} ^{1196.} ^{1197.} ^{1198.} ^{1199.} ^{1200.} ^{1201.} ^{1202.} ^{1203.} ^{1204.} ^{1205.} ^{1206.} ^{1207.} ^{1208.} ^{1209.} ^{1210.} ^{1211.} ^{1212.} ^{1213.} ^{1214.} ^{1215.} ^{1216.} ^{1217.} ^{1218.} ^{1219.} ^{1220.} ^{1221.} ^{1222.} ^{1223.} ^{1224.} ^{1225.} ^{1226.} ^{1227.} ^{1228.} ^{1229.} ^{1230.} ^{1231.} ^{1232.} ^{1233.} ^{1234.} ^{1235.} ^{1236.} ^{1237.} ^{1238.} ^{1239.} ^{1240.} ^{1241.} ^{1242.} ^{1243.} ^{1244.} ^{1245.} ^{1246.} ^{1247.} ^{1248.} ^{1249.} ^{1250.} ^{1251.} ^{1252.} ^{1253.} ^{1254.} ^{1255.} ^{1256.} ^{1257.} ^{1258.} ^{1259.} ^{1260.} ^{1261.} ^{1262.} ^{1263.} ^{1264.} ^{1265.} ^{1266.} ^{1267.} ^{1268.} ^{1269.} ^{1270.} ^{1271.} ^{1272.} ^{1273.} ^{1274.} ^{1275.} ^{1276.} ^{1277.} ^{1278.} ^{1279.} ^{1280.} ^{1281.} ^{1282.} ^{1283.} ^{1284.} ^{1285.} ^{1286.} ^{1287.} ^{1288.} ^{1289.} ^{1290.} ^{1291.} ^{1292.} ^{1293.} ^{1294.} ^{1295.} ^{1296.} ^{1297.} ^{1298.} ^{1299.} ^{1300.} ^{1301.} ^{1302.} ^{1303.} ^{1304.} ^{1305.} ^{1306.} ^{1307.} ^{1308.} ^{1309.} ^{1310.} ^{1311.} ^{1312.} ^{1313.} ^{1314.} ^{1315.} ^{1316.} ^{1317.} ^{1318.} ^{1319.} ^{1320.} ^{1321.} ^{1322.} ^{1323.} ^{1324.} ^{1325.} ^{1326.} ^{1327.} ^{1328.} ^{1329.} ^{1330.} ^{1331.} ^{1332.} ^{1333.} ^{1334.} ^{1335.} ^{1336.} ^{1337.} ^{1338.} ^{1339.} ^{1340.} ^{1341.} ^{1342.} ^{1343.} ^{1344.} ^{1345.} ^{1346.} ^{1347.} ^{1348.} ¹³⁴⁹

faciant iudicium & iustitiam: ut adducat Dominus propter Abraham omnia quæ locutus est ad eum.

20 Dixit itaque Dominus: Clamor Sodomorum & Gomorrhæ multiplicatus est, & peccatum eorum aggravatum est nimis.

21 Descendam & videbo, utrum clamorem qui venit ad me, opere compleverint: an non est ita, ut sciam.

22 Converteruntque se inde, & abierunt Sodomam: Abraham vero adhuc stabat coram Domino.

23 Et appropinquans ait: Numquid perdes iustum cum impio?

24 Si fuerint quinquaginta iusti in civitate, peribunt simul? & non parces loco illi propter quinquaginta iustos, si fuerint in eo?

25 Absit a te, ut rem hanc facias, & occidas iustum cum impio, fiatque iustus sicut impius, non est hoc tuum: qui iudicas omnem terram, nequaquam facies iudicium hoc.

26 Dixitque Dominus ad eum: Si invenero Sodomis quinquaginta iustos in medio civitatis, dimittam omni loco propter eos.

27 Respondensque Abraham, ait: Quia semel cœpi, loquar ad Dominum meum, cum sim pulvis & cinis.

28 Quid si minus quinquaginta iustis, quinque fuerint, delebis, propter quadraginta quinque, universam urbem? Et ait: Non delebo, si invenero ibi quadraginta quinque.

29 Rursusque locutus est ad eum: Sin autem quadraginta ibi inventi fuerint, quid facies? Ait: Non percutiam propter quadraginta.

30 Ne quæso, inquit, indigneris Domine, si loquar: Quid si ibi inventi fuerint triginta? Respondit: Non faciam, si invenero ibi triginta.

31 Quia semel, ait, cœpi, loquar ad Dominum meum: Quid si ibi inventi fuerint viginti? Ait: Non interficiam propter viginti.

32 Obsecro, inquit, ne irascaris Domine, si loquar adhuc semel: Quid si inventi fuerint ibi decem? Et dixit: Non delebo propter decem.

33 Abiitque Dominus, postquam cessavit loqui ad Abraham; & ille reversus est in locum suum.

CA.

CAPUT XIX.

Lot Angelis hospitio susceptis, a Sodomitis vim patitur, cum uxore & utraque filia a Sodomitico ereptus incendio, uxorem in via amisit: tandemque inebriatus, cum utraque filia incestum ignorans commisit, unde ortum habuerunt Moabitæ & Ammonitæ.

Veneruntque duo angeli Sodomam vespere, sedente Lot in foribus civitatis. *Hebr. 13. 2* Qui cum vidisset eos, surrexit, & ivit obviam eis: adoravitque pronus in terram.

2 Et dixit: Obsecro, Domini, declinate in domum pueri vestri, & manete ibi: lavate pedes vestros, & mane proficiscemini in viam vestram. Qui dixerunt: Minime, sed in platea manebimus.

3 Compulsi illos oppido ut diverterent ad eum: ingressisque domum illius fecit convivium, & coxit azyma: & comederunt.

4 Prius autem quam irent cubitum, viri civitatis vallaverant domum illius a puero usque ad fenem, omnis populus simul.

5 Vocaveruntque Lot, & dixerunt ei: Ubi sunt viri qui introierunt ad te nocte? educ illos huc, ut cognoscamus eos.

6 Egredius ad eos Lot, post tergum occludens ostium, ait:

7 Nolite, quæso, fratres mei, nolite malum hoc facere.

8 Habeo duas filias, quæ necdum cognoverunt virum: educam eas ad vos, & abutimini eis sicut vobis placuerit, dummodo viris istis nihil mali faciat, quia ingressi sunt sub umbra culminis mei.

9 At illi dixerunt: Recede illuc. Et rursus: Ingressus es, inquam, ut advena, numquid ut iudices? te ergo ipsum magis quam hos affligemus. ** 2. Petr. 2. 8* Vinque faciebant Lot vehementissime: jamque poepe erat ut effringerent fores.

10 Et ecce miserunt manum viri, & introxerunt ad se Lot, clauferuntque ostium.

11 Et eos, qui foris erant, ** Sap. 19. 16* percusserunt cæcitate a minimo usque ad maximum, ita ut ostium invenire non possent.

12 Dixerunt autem ad Lot: Habes hic quem
Tom. I. C. p. 11

piam tuorum? generum, aut filios, aut filias, omnes, qui tui sunt, educ de urbe hac:

13 Delebimus enim locum istum, eo quod increverit clamor eorum coram Domino, qui misit nos ut perdamus illos.

14 Egredius itaque Lot, locutus est ad generos suos, qui accepturi erant filias ejus, & dixit: Surgite, egredimini de loco isto: quia delebit Dominus civitatem hanc. Et visus est eis quasi ludens loqui.

15 Cumque esset mane, cogebant eum angeli, dicentes: Surge, tolle uxorem tuam, & duas filias quas habes: ne & tu pariter pereas in scelere civitatis.

16 Dissimulante illo, apprehenderunt manum ejus, & manum uxoris, ac duarum filiarum ejus, eo quod parceret Dominus illi.

* Sap. 10. 6. 17 * Eduxeruntque eum, & posuerunt extra civitatem: ibique locuti sunt ad eum, dicentes: Salva animam tuam: noli respicere post tergum, nec stes in omni circa regione: sed in monte saluum te fac, ne & tu simul pereas.

18 Dixitque Lot ad eos: Quæso Domine mi,

19 Quia invenit servus tuus gratiam coram te, & magnificasti misericordiam tuam quam fecisti mecum, ut salvares animam meam, nec possum in monte salvari, ne forte apprehendat me malum, & moriar:

20 Est civitas hæc juxta, ad quam possum fugere, parva, & salvabor in ea: numquid non modica est, & vivet anima mea?

21 Dixitque ad eum: Ecce etiam in hoc suscepi preces tuas, ut non subvertam urbem pro qua locutus es.

* Sap. 10. 6. 22 * Festina & salvare ibi, quia non potero facere quidquam donec ingrediaris illuc. Idcirco vocatum est nomen urbis illius Segor.

23 Sol egressus est super terram, & Lot ingressus est Segor.

* Deut. 29. 23. 11a. 13. 19. Jer. 50. 40. Ezech. 16. 48. 24 * Igitur Dominus pluit super Sodomam & Gomorrhæam sulphur & ignem a Domino de caelo:

25 Et subvertit civitates has, & omnem circa regionem, universos habitatores urbium, & cuncta terræ virentia.

26 * Respiciensque uxor ejus post se, versa est in statuam salis. *Ose. 11. 8. Amos 4. 11. Luc. 17. 29. Jude 7. Luc. 17. 32. Sup. 18. 3.*

27 Abraham autem confurgens mane, ubi steterat * prius cum Domino,

28 Intuitus est Sodomam & Gomorrhæam, & universam terram regionis illius: viditque ascendentem favillam de terra quasi fornacis fumum.

29 Cum enim subverteret Deus civitates regionis illius, recordatus Abraham, liberavit Lot de subversione urbium in quibus habitaverat.

30 Ascenditque Lot de Segor, & mansit in monte, duæ quoque filiae ejus cum eo (timuerat enim manere in Segor) & mansit in spelunca ipse, & duæ filiae ejus cum eo.

31 Dixitque major ad minorem: Pater noster fenex est, & nullus virorum remansit in terra, qui possit ingredi ad nos juxta morem universæ terræ.

32 Veni, inebriemus eum vino, dormiamusque cum eo, ut servare possimus ex patre nostro semen.

33 Dederunt itaque patri suo bibere vinum nocte illa. Et ingressa est major, dormivitque cum patre: at ille non sensit, nec quando accubuit filia, nec quando surrexit.

34 Altera quoque die dixit major ad minorem: Ecce dormivi heri cum patre meo, demus ei bibere vinum etiam hac nocte, & dormies cum eo, ut salvemus semen de patre nostro.

35 Dederunt etiam & illa nocte patri suo bibere vinum, ingressaque minor filia, dormivit cum eo: & ne tunc quidem sensit quando concubuerit, vel quando illa surrexit.

36 Conceperunt ergo duæ filiae Lot de patre suo.

37 Peperitque major filium, & vocavit nomen ejus Moab: ipse est pater Moabitarum usque in præsentem diem.

38 Minor quoque peperit filium, & vocavit nomen ejus Ammon, id est, filius populi mei: ipse est pater Ammonitarum usque hodie.

CAPUT XX.

Abraha in Geraris peregrinanti uxor a rege tollitur:

litur: quæ ad Domini iussum cum magnis donis intacta redditur, & Abraham orante salus domus regis restituitur.

1 Profectus inde Abraham in terram australem, habitavit inter Cades & Sur: & peregrinatus est in Geraris.

2 Dixitque de Sara uxore sua: Soror mea est. Misit ergo Abimelech rex Geraræ, & tulit eam.

3 Venit autem Deus ad Abimelech per somnium nocte, & ait illi: En morieris propter mulierem quam tulisti: habet enim virum.

4 Abimelech vero non tetigerat eam, & ait: Domine, num gentem ignorantem & iustam interficies?

5 Nonne ipse [dixit mihi: Soror mea est: & ipsa ait: Frater meus est? in simplicitate cordis mei, & munditia manuum mearum feci hoc.

6 Dixitque ad eum Deus: Et ego scio quod simplici corde feceris: & ideo custodivi te ne peccares in me, & non dimisi ut tangeres eam.

7 Nunc ergo redde viro tuo uxorem, quia propheta est: & orabit pro te, & vives: si autem nolueris reddere, scito quod morte morieris tu, & omnia quæ tua sunt.

8 Statimque de nocte confurgens Abimelech, vocavit omnes servos suos: & locutus est universa verba hæc in auribus eorum, timueruntque omnes viri valde.

9 Vocavit autem Abimelech etiam Abraham, & dixit ei: Quid fecisti nobis? quid peccavimus in te, quia induxisti super me & super regnum meum peccatum grande? quæ non debuisti facere, fecisti nobis.

10 Rursumque exposulans, ait: Quid vidisti, ut hoc faceres?

11 Respondit Abraham: Cogitavi mecum, dicens: Forfitan non est timor Dei in loco isto: & interficient me propter uxorem meam:

12 Alias autem & * vere toror mea est, filia patris mei, & non filia matris meæ, & duxi eam in uxorem.

13 Postquam autem eduxit me Deus de domo patris mei, dixi ad eam: Hanc misericordiam facies

ei es mecum: In omni loco, ad quem ingrediemur, dices quod frater tuus sum.

14 * Tulit igitur Abimelech oves & boves, & servos & ancillas, & dedit Abraham, reddiditque illi Saram uxorem suam, * *Isf. 21. 23.*

15 Et ait: Terra coram vobis est, ubicumque tibi placuerit, habita.

16 Saræ autem dixit: Ecce mille argenteos dedi fratri tuo, hoc erit tibi in velamen oculorum ad omnes qui tecum sunt, & quocumque perrexeris: mementoque te deprehenfam.

17 Orante autem Abraham, sanavit Deus Abimelech & uxorem, ancillaque ejus, & pepererunt:

18 Concluserat enim Dominus omnem vulvam domus Abimelech propter Saram uxorem Abraham.

CAPUT XXI.

Nascitur Isaac, circumciditur, & ablaçatur; Ismael vero cum matre domo pellitur in desertis victurus. Abimelech cum Abraham fœdus medio iuramento percussit.

1 *V*isitavit autem Dominus Saram, sicut * promiserat: & implevit quæ locutus est. * *Sup. 17. 19. & 18. 10.*

2 Concepitque, & * peperit filium in senectute sua, tempore quo prædixerat ei Deus. * *Gal. 4. 23.*

3 Vocavitque Abraham nomen filii sui, quem genuit ei Sara, Isaac: * *Hebr. 11. 11.*

4 Et circumcidit eum octavo die, sicut * præceperat ei Deus, * *Supr. 17. 10.*

5 Cum centum esset annorum: hac quippe ætate patris, natus est Isaac. * *Matth. 1. 2.*

6 Dixitque Sara: Risum fecit mihi Deus: & quicumque audierit, corridebit mihi.

7 Rursumque ait: Quis auditarum crederet Abraham, quod Sara lactaret filium, quem peperit ei jam seni?

8 Crevit igitur puer, & ablaçatus est: fecitque Abraham grande convivium in die ablaçationis ejus.

9 Cumque vidisset Sara filium Agar Ægyptiæ ludentem cum Isaac filio suo, dixit ad Abraham: * *Gal. 4. 30.*

10 * Ejice ancillam hanc, & filium ejus: non enim

enim erit hæc es filius ancillæ cum filio meo Isaac.

11 Dure accepit hoc Abraham pro filio suo:

12 Cui dixit Deus: Non tibi videatur asperum super puero, & super ancilla tua: omnia quæ dixerit tibi Sara, audi vocem ejus: quia * in Isaac

* Rom. 9.
7.
Hebr. 11.
28.

vocabitur tibi semen.

13 Sed & filium ancillæ faciam in gentem magnam, quia semen tuum est.

14 Surrexit itaque Abraham mane, & tollens panem & utrem aquæ, imposuit scapulæ ejus, tradiditque puerum, & dimisit eam. Quæ cum abiisset, errabat in solitudine Bersabee.

15 Cumque consumpta esset aqua in utre, abjecit puerum subter unam arborum quæ ibi erant.

16 Et abiit, seditque e regione procul quantum potest arcus jacere, dixit enim: Non videbo orientem puerum: & sedens contra, levavit vocem suam & flevit.

17 Exaudivit autem Deus vocem pueri: vocavitque Angelus Dei Agar de cælo, dicens: Quid agis Agar? noli timere: exaudivit enim Deus vocem pueri de loco in quo est.

18 Surge, tolle puerum, & tene manum illius: quia in gentem magnam faciam eum.

19 Aperuitque oculos ejus Deus: quæ videns puteum aquæ, abiit, & implevit utrem, deditque puero bibere.

20 Et fuit cum eo: qui crevit, & moratus est in solitudine, factusque est juvenis sagittarius.

21 Habitavitque in deserto Pharan, & accepit illi mater sua uxorem de terra Ægypti.

22 Eodem tempore dixit Abimelech, & Phicol princeps exercitus ejus, ad Abraham: Deus tecum est in universis quæ agis.

23 Jura ergo per Deum, ne noceas mihi, & posteris meis, firipique meæ: sed juxta misericordiam, * quam feci tibi, facies mihi, & terræ in qua versatus es advena.

* Sup.
20. 14.

24 Dixitque Abraham: Ego jurabo.

25 Et increpavit Abimelech propter puteum aquæ quem vi abstulerant servi ejus.

26 Responditque Abimelech: Nescivi quis fecerit hanc rem: sed & tu non indicasti mihi, & ego non audivi præter hodie.

27 Tulit itaque Abraham oves & boves, & dedit Abimelech: percusseruntque ambo fœdus.

28 Et statuit Abraham septem agnas gregis seorsum.

29 Cui dixit Abimelech: Quid tibi volunt septem agnæ istæ, quas stare fecisti seorsum?

30 At ille: Septem, inquit, agnas accipies de manu mea: ut sint mihi in testimonium, quoniam ego fodi puteum istum.

31 Idcirco vocatus est locus ille Bersabee: quia ibi uterque juravit.

32 Et inierunt fœdus pro puteo juramenti.

33 Surrexit autem Abimelech, & Phicol princeps exercitus ejus, reversique sunt in terram Palæstinorum. Abraham vero plantavit nemus in Bersabee, & invocavit ibi nomen Domini Dei æterni.

34 Et fuit colonus terræ Palæstinorum diebus multis.

CAPUT XXII.

Fides & obedientia in Abrahe filii sui præcepta immolatione probatur, sed ab ipsius immolatione prohibetur ab angelo, promissionesque ei denuo ob hanc insignem obedientiam confirmantur; & filii Nachor fratris Abrahæ numerantur.

1 QUæ postquam gesta sunt, * tentavit Deus Abraham, & dixit ad eum: Abraham, Abraham. At ille respondit: Adsum.

* Jua luth.
2. 22.
Hebr. 11.
17.

2 Ait illi: Tolle filium tuum unigenitum, quem diligis, Isaac, & vade in terram visionis: atque ibi offeres eum in holocaustum super unum montium quem monstravero tibi.

3 Igitur Abraham de nocte confurgens, stravit asinum suum, ducens secum duos juvenes, & Isaac filium suum: Cumque concidisset ligna in holocaustum, abiit ad locum, quem præceperat ei Deus.

4 Die autem tertio, elevatis oculis, vidit locum procul:

5 Dixitque ad pueros suos: Expectate hic cum asino: ego & puer illuc usque properantes, postquam adoraverimus, revertemur ad vos.

6 Tulit quoque ligna holocausti, & imposuit super Isaac filium suum: ipse vero portabat in manibus ignem & gladium. Cumque duo pergerent simul,

7 Dixit Isaac Patri suo: Pater mi. At ille respondit: Quid vis filii? Ecce, inquit, ignis & ligna: ubi est victima holocausti?

8 Dixit autem Abraham: Deus providebit tibi victimam holocausti, fili mi. Pergebant ergo pariter.

9 Et venerunt ad locum quem ostenderat ei Deus, in quo ædificavit altare, & desuper ligna composuit: cumque alligasset Isaac filium suum, posuit eum in altare super struem lignorum.

10 Extenditque manum, & arripuit gladium, ut immolaret filium suum.

11 Et, ecce angelus Domini de cælo clamavit, dicens: Abraham, Abraham. Qui respondit: Adsum.

12 Dixitque ei: Non extendas manum tuam super puerum, neque facias illi quidquam: nunc cognovi quod times Deum: & non pepercisti unigenito filio tuo propter me.

13 Levavit Abraham oculos suos, viditque post tergum arietem inter vepres hærentem cornibus, quem assumens obtulit holocaustum pro filio.

14 Appellavitque nomen loci illius, Dominus videt. Unde usque hodie dicitur: In monte Dominus videbit.

15 Vocavit autem angelus Domini Abraham secundo de cælo, dicens:

16 * Per memetipsum juravi, dicit Dominus: quia fecisti hanc rem, & non pepercisti filio tuo unigenito propter me:

17 Benedicam tibi, & multiplicabo semen tuum sicut stellas cæli, & velut arenam quæ est in litore maris: possidebit semen tuum portas inimicorum suorum,

18 Et * BENE DICENTUR in femine tuo omnes gentes terræ, quia obedisti voci meæ.

19 Reversusque est Abraham ad pueros suos, abieruntque Bersabee simul, & habitavit ibi.

20 His ita gestis, nuntiatum est Abrahæ quod Mel-

* Psal.
104. 9.
Eccl. 44.
21.
1. Machab.
2. 52.
Luc. 15.
73.
Hebr. 6.
13. 17.
* Sup. 12.
3. & 18-18.
Iny. 2. 4.
Eccl. 44.
25.
Act. 3. 2*

Melcha quoque genuisset filios Nachor fratri suo,
21 Hus primogenitum, & Buz fratrem ejus, & Camuel patrem Syrorum,

22 Et Cafed, & Azau, Pheldas quoque & Jedlaph,
23 Ac Bathuel, de quo nata est Rebecca: octo istos genuit Melcha, Nachor fratri Abraham.

24 Concubina vero illius, nomine Roma, peperit Tabeæ, & Gaham, & Tahas, & Maacha.

CAPUT XXIII.

Sara mortua plangitur, atque in spelunca duplici, quam Abraham ab Ephron cum agro, præsentem emittit pecunia, sepelitur.

1 Vixit autem Sara centum vigintiseptem annis.

2. Et mortua est in civitate Arbee, quæ est Hebron, in terra Chanaan: venitque Abraham ut plangeret, & fleret eam.

3 Cumque surrexisset ab officio funeris, locutus est ad filios Heth, dicens:

4 Advena sum & peregrinus apud vos: date mihi jus sepulchri vobiscum, ut sepeliam mortuum meum.

5 Responderunt filii Heth, dicentes:

6 Audi nos, domine, Princeps Dei es apud nos: in electis sepulchris nostris sepeli mortuum tuum: nullusque te prohibere poterit quia in monumento ejus sepelias mortuum tuum.

7 Surrexit Abraham, & adoravit populum terræ, filios videlicet Heth:

8 Dixitque ad eos: Si placet animæ vestræ ut sepeliam mortuum meum, audite me, & intercedite pro me apud Ephron filium Seor,

9 Ut det mihi speluncam duplicem, quam habet in extrema parte agri sui: pecunia digna tradat eam mihi coram vobis in possessionem sepulchri.

10 Habitabat autem Ephron in medio filiorum Heth. Responditque Ephron ad Abraham cunctis audientibus qui ingrediebantur portam civitatis illius, dicens:

11 Nequaquam ita fiat, domine mi, sed tu magis ausculta quod loquor: Agrum trado tibi, & speluncam quæ in eo est, præsentibus filiis populi mei, sepeli mortuum tuum,

C 5

12 Ado-

12 Adoravit Abraham coram populo terræ.

13 Et locutus est ad Ephron circumstante plebe: Quæso, ut audias me: Dabo pecuniam pro agro: suscipe eam, & sic sepeliam mortuum meum in eo.

14 Responditque Ephron:

15 Domine mi, audi me: Terra, quam postulas, quadringentis siclis argenti valet: istud est pretium inter me & te: sed quantum est hoc? sepeli mortuum tuum.

16 Quod cum audisset Abraham, appendit pecuniam, quam Ephron postulaverat, audientibus filiis Heth, quadringentos siclos argenti probatæ monetæ publicæ.

17 Confirmatusque est ager quondam Ephronis, in quo erat spelunca duplex, respiciens Mambretam ipse, quam spelunca, & omnes arbores ejus in cunctis terminis ejus per circuitum,

18 Abrahæ in possessionem, videntibus filiis Heth, & cunctis qui intrabant portam civitatis illius.

19 Atque ita sepelivit Abraham Saram uxorem suam in spelunca agri duplici, quæ respiciebat Mambre, * hæc est Hebron in terra Chanaan.

20 Et confirmatus est ager, & antrum quod erat in eo. Abrahæ in possessionem monumenti à filiis Heth.

CAPUT XXIV.

Servus Abrahæ ab ipso adjuratus & in Mesopotamiam ad quærendam uxorem Isaac missus, signo a Domino petito, Rebekcam invenit, & habito parentum ac fratris, ipsiusque consensu adducit ad Isaac; quam ille ducit in uxorem, & ita super matris morte accipit consolationem.

1 **E**Rat autem Abraham senex, dierumque multorum: & Dominus in cunctis benedixerat ei.

2 Dixitque ad servum seniore[m] domus suæ, qui præerat omnibus quæ habebat: * Pone manum tuam subter femur meum,

3 Ut adjurem te per Dominum Deum cæli & terræ, ut non accipias uxorem filio meo de filiabus Chanaanorum, inter quos habito:

4 Sed

4 Sed ad terram & cognationem meam proficiscaris, & inde accipias uxorem filio meo Isaac.

5 Respondit servus: Si noluerit mulier venire mecum in terram hanc, numquid reducere debeo filium tuum ad locum, de quo tu egresus es?

6 Dixitque Abraham: Cave ne quando reducas filium meum illuc.

7 Dominus Deus cæli, qui tulit me de domo patris mei, & de terra nativitat[is] meæ, qui locutus est mihi, & juravit mihi, dicens: * Semini tuo dabo terram hanc: ipse mittet angelum suum coram te, & accipies inde uxorem filio meo: ^{Sup. VI. 7. & 13. 15. & 18.}

8 Sin autem mulier noluerit sequi te, non teneberis juramento: filium meum tantum ne reducas illuc. ^{Inf. 26. 8.}

9 Posuit ergo servus manum sub femore Abraham domini sui, & juravit illi super sermone hoc.

10 Tulitque decem camelos de grege domini sui, & abiit, ex omnibus bonis ejus portans secum, profectusque perrexit in Mesopotamiam ad urbem Nachor.

11 Cumque camelos fecisset accumbere extra oppidum juxta puteum aquæ vespere, eo tempore quo solent mulieres egredi ad hauriendam aquam, dixit:

12 Domine Deus domini mei Abraham, occurre, obsecro, mihi hodie, & fac misericordiam cum domino meo Abraham.

13 Ecce ego sto prope fontem aquæ, & filiarum habitatorum hujus civitatis egredientur ad hauriendam aquam.

14 Igitur puella, cui ego dixerò: Inclina hydriam tuam ut bibam: & illa responderit, Bibe, quin & camelis tuis dabo potum: ipsa est, quam præparasti servo tuo Isaac: & per hoc intelligam quod feceris misericordiam cum domino meo.

15 Necdum intra se verba compleverat, & ecce Rebecca egrediebatur, filia Bathuel, filii Melchæ uxoris Nachor fratris Abraham, habens hydriam in scapula sua:

16 Puella decora nimis, virgoque pulcherrima, & incognita viro: descenderat autem ad fon-

fontem, & impleverat hydriam, ac revertebatur.

17 Occurritque ei servus, & ait: Pauxillum aquæ mihi ad bibendum præbe de hydria tua.

18 Quæ respondit: Bibe domine mi. Celeriterque deposuit hydriam super ulnam suam, & dedit ei potum.

19 Cumque ille bibisset, adjecit: Quin & camelis tuis hauriam aquam, donec cuncti bibant.

20 Effundensque hydriam in canalibus, recurrit ad puteum ut hauriret aquam: & hausit eam omnibus camelis dedit.

21 Ipse autem contemplabatur eam tacitus, scire volens utrum prosperum iter suum fecisset Dominus, an non.

22 Postquam autem biberunt cameli, protulit vir in aures aureas, appendentes siclos duos, & armillas totidem pondo siclorum decem.

23 Dixitque ad eam: Cujus es filia? indica mihi: est in domo patris tui locus ad manendum?

24 Quæ respondit: Filia sum Bathuelis, filii Melchæ, quem peperit ipsi Nachor.

25 Et addidit, dicens: Palearum quoque & fœni plurimum est apud nos, & locus spatiosus ad manendum.

26 Inclinauit se homo, & adoravit Dominum,

27 Dicens: Benedictus Dominus Deus domini mei Abraham, qui non abstulit misericordiam & veritatem suam a domino meo, & recto itinere me perduxit in domum fratris domini mei.

28 Cucurrit itaque puella, & nuntiavit in domum matris suæ omnia quæ audierat.

29 Habebat autem Rebecca fratrem nomine Laban, qui festinus egressus est ad hominem, ubi erat fons.

30 Cumque vidisset in aures & armillas in manibus fororis suæ, & audisset cuncta verba referentis: Hæc locutus est mihi homo: venit ad virum, qui stabat juxta camelos, & prope fontem aquæ:

31 Dixitque ad eum: Ingredere, benedicte Domini: cur foris stas? præparavi domum, & locum camelis tuis.

32 Et introduxit eum in hospitium; ac destravit

vit camelos, deditque paleas & fœnum, & aquam ad lavandos pedes ejus, & virorum qui venerant cum eo.

33 Et appositus est in conspectu ejus panis. Qui ait: Non comedam, donec loquar sermones meos. Respondit ei: Loquere.

34 At ille: Servus, inquit, Abraham sum:

35 Et Dominus benedixit domino meo valde, magnificatusque est: & dedit ei oves & boves, argentum & aurum, servos & ancillas, camelos & asinos.

36 Et peperit Sara uxor domini mei filium domino meo in senectute sua, deditque illi omnia quæ habuerat.

37 Et adjuravit me dominus meus, dicens: Non accipies uxorem filio meo de filiabus Chananzorum, in quorum terra habito:

38 Sed ad domum patris mei perges, & de cognatione mea accipies uxorem filio meo:

39 Ego vero respondi domino meo: Quid si noluerit venire mecum mulier?

40 Dominus, ait, in cujus conspectu ambulo, mittet angelum suum tecum, & diriget viam tuam: accipiesque uxorem filio meo de cognatione mea, & de domo patris mei.

41 Innocens eris a maledictione mea, cum veneris ad propinquos meos, & non dederint tibi.

42 Veni ergo hodie ad fontem aquæ, & dixi: Domine Deus domini mei Abraham, si direxisti viam meam, in qua nunc ambulo,

43 Ecce sto juxta fontem aquæ, & virgo, quæ egredietur ad hauriendam aquam, audierit a me: Da mihi pauxillum aquæ ad bibendum ex hydria tua:

44 Et dixerit mihi: Et tu bibe, & camelis tuis hauriam: ipsa est mulier quam præparavit Dominus filio domini mei.

45 Dumque hæc tacitus mecum volverem, apparuit Rebecca veniens cum hydria, quam portabat in scapula, descenditque ad fontem, & hausit aquam. Et aio ad eam: Da mihi paululum bibere.

46 Quæ festinans deposuit hydriam de humero,

ro, & dixit mihi: Et tu bibe, & camelis tuis tribuam potum. Bibi, & adaquavit camelos.

47 Interrogauitque eam, & dixi: Cujus es filia? Quæ respondit: Filia Bathuelis sum, filii Nachor, quem peperit ei Melcha. Suspendi itaque in aures ad ornandam faciem ejus, & armillas posui in manibus ejus.

48 Pronusque adotavi Dominum, benedicens Domino Deo domini mei Abraham, qui perduxit me recto itinere, ut sumerem filiam fratris domini mei filio ejus.

49 Quamobrem si facitis misericordiam & veritatem cum domino meo, indicatè mihi; sin autem aliud placet, & hoc dicite mihi, ut vadam ad dexteram, sive ad sinistram.

50 Responderuntque Laban & Bathuel: A Domino egressus est sermo: non possumus extra placitum ejus quidquam aliud loqui tecum.

51 En Rebecca coram te est, tolle eam, & proficiscere, & sit uxor filii domini tui, sicut locutus est Dominus.

52 Quod cum audisset puer Abraham, proci-dens adoravit in terram Dominum.

53 Prolatisque vasibus argenteis, & aureis, ac vestibus, dedit ea Rebecca pro munere, fratribus quoque ejus, & matri dona obtulit.

54 Inito convivio, vescentes pariter & bibentes manserunt ibi. Surgens autem mane, locutus est puer: Dimittite me, ut vadam ad dominum meum.

55 Responderuntque fratres ejus & mater: Maneat puella saltem decem dies apud nos: & postea proficiscetur.

56 Nolite, ait, me retinere, quia Dominus direxit viam meam: dimittite me ut pergam ad dominum meum.

57 Et dixerunt: Vocemus puellam, & quæramus ipsius voluntatem.

58 Cumque vocata venisset, sciscitanti sunt: Vis ire cum homine isto? Quæ ait: Vadam.

59 Dimiserunt ergo eam, & nutricem illius Deborah, seruumque Abraham, & comites ejus.

60 Imprecantes prospera forori suæ, atque di-

sen-

entes: Soror nostra es, crescas in mille millia, & possideat semen tuum portas inimicorum suorum.

61 Igitur Rebecca, & puellæ illius ascensis camelis, secutæ sunt virum: qui festinus revertebatur ad dominum suum.

62 Eo autem tempore deambulabat Isaac per viam quæ ducit ad puteum, * cujus nomen est * S. 14.
Viventis & Videntis: habitabat enim in terra australi:

63 Et egressus fuerat ad meditandum in agro, inclinata jam die: cumque eleuasset oculos, vidit camelos venientes procul.

64 Rebecca quoque, conspecto Isaac, descendit de camelo.

65 Et ait ad puerum: Quis est ille homo qui venit per agrum in occursum nobis? Dixitque ei: Ipse est Dominus meus. At illa tollens cito pallium suum, operuit se.

66 Servus autem cuncta, quæ gesserat, narrauit Isaac.

67 Qui introduxit eam in tabernaculum Saræ matris suæ, & accepit eam uxorem: & in tantum dilexit eam, ut dolorem, qui ex morte matris ejus acciderat, temperaret.

CAPUT XXV.

Abraham multis ex Cetura susceptis filiis quibus munera largitur, relicta Isaac hereditate, mortuus est: Ismael quoque postquam duodecim genuit duces, moritur. Isaac pro uxore sua sterili precatu, geminos genuit Esau & Jacob, quorum major vendidit minori primogenita.

1 Abraham vero aliam duxit uxorem nomine * I. Part.
I. 32.
Ceturam;

2 Quæ peperit ei Zamran & Jesan & Madan, & Madian, & Jesboc, & Sue.

3 Jesan quoque genuit Saba & Dadan. Filii Dadan fuerunt Assurim, & Latufim & Loomim.

4 At vero ex Madian ortus est Ephæ, & Opher, & Henoch, & Abida, & Eldaa: omnes hi filii Ceturæ.

5 Deditque Abraham cuncta quæ possederat, Isaac:

6 Fillis autem concubinarum largitus est mune-
ra, & separavit eos ab Isaac filio suo, dum ad-
huc ipse viveret, ad plagam orientalem.

7 Fuerunt autem dies vitæ Abraham, centum
septuaginta quinque anni.

8 Et deficiens mortuus est in senectute bona,
provetæque ætatis, & plenus dierum: congre-
gatusque est ad populum suum.

9 Et sepelierunt eum Isaac & Ismael filii sui
in spelunca duplici, quæ sita est in agro Ephron
filii Seor Hethæi, e regione Mambre,

10 Quem emerat a filiis Heth: ibi sepultus est
ipse, & Sara uxor ejus.

11 Et post obitum illius benedixit Deus Isaac
filio ejus, qui habitabat juxta puteum nomine
Viventis & Videntis.

12 Hæ sunt generationes Ismael filii Abraham,
quem peperit ei Agar Ægyptia, famula Saræ:

13 Et hæc nomina filiorum ejus in vocabulis &
generationibus suis. * Primogenitus Ismaelis Na-
bathoth, deinde Cedar, & Adbeel & Mabsam.

* 1. Par.
1. 29.

14 Masma quoque, & Duma, & Massa,
15 Hadar, & Thema, & Jethur & Naphis, &
Cedma.

16 Isti sunt filii Ismaelis: & hæc nomina per
castella & oppida eorum, duodecim principes
tribuum suarum.

17 Et facti sunt anni vitæ Ismaelis centum tri-
ginta septem, deficientisque mortuus est, & ap-
positus ad populum suum.

18 Habitavit autem ab Hevila usque Sur, quæ
respicit Ægyptum introeuntibus Assyrios. Coram
cunctis fratribus suis obiit.

19 Hæ quoque sunt generationes Isaac filii
Abraham: Abraham genuit Isaac;

20 Qui cum quadraginta esset annorum, duxit
uxorem Rebeccam filiam Bathuelis Syri de Me-
fopotamia, sororem Laban.

21 Deprecatusque est Isaac Dominum pro uxo-
re sua, eo quod esset sterilis: qui exaudivit eum,
& dedit conceptum Rebecce.

22 Sed collidebantur in utero ejus parvuli: quæ
ait: Si sic mihi futurum erat, quid necesse fuit
con-

concipere? Perrexitque ut confunderet Dominum.

23 Qui respondens ait: * Duæ gentes sunt in
utero tuo, & duo populi ex ventre tuo dividen-
tur, populusque populum superabit, & major
serviet minori.

* Rom. 9.
10.

24 Jam tempus pariendi advenerat, & ecce ge-
mini in utero ejus reperti sunt.

25 * Qui prior egressus est, rufus erat, & totus
in morem pellis hispida: vocatumque est no-
men ejus Esau, * Profinus alter egrediens, plan-
tam fratris tenebat manu: & idcirco appellavit
eum Jacob.

* Osee
12. 3.
* Matth.
1. 2.

26 Sexagenarius erat Isaac, quando nati sunt
ei parvuli.

27 Quibus adultis, factus est Esau vir gnarus
venandi, & homo agricola: Jacob autem vir sim-
plex habitabat in tabernaculis.

28 Isaac amabat Esau, eo quod de venationi-
bus illius vesceretur: & Rebecca diligebat Jacob.

29 Coxit autem Jacob pulmentum: ad quem
cum venisset Esau de agro lassus,

30 Ait: Da mihi de coctione hac rufa, quia
oppido lassus sum. Quam ob causam vocatum est
nomen ejus * Edom.

31 Cui dixit Jacob: Vende mihi primogenita
tua.

* Abd.
v. 1.
* Hebr.
12. 16.

32 Ille respondit: En morior, quid mihi pro-
derunt primogenita?

33 Ait Jacob: Jura ergo mihi. Juravit ei Esau,
& vendidit primogenita.

34 Et sic accepto pane & lentis edulio, comedit,
& bibit, & abiit, parvi pendens quod primo-
genita vendidisset.

CAPUT XXVI.

Isaac ob famem in Geraris peregrinatus, post ac-
ceptam Terræ promissionem, & seminis benedictio-
nem, reprehenditur ab Abimelech quod Rebeccam
dixerit suam esse sororem: & pastoribus ipsorum
pro puteis jurgantibus, Abimelech cum Isaac for-
dus percussit. Esau uxores accipit.

1 O Rta autem fame super terram post eam ste-
rilitatem quæ acciderat in diebus Abra-
ham,

ham, abiit Isaac ad Abimelech regem Palæstino-
rum in Gerara.

2 Apparuitque ei Dominus, & ait: Ne descen-
das in Ægyptum, sed quiesce in terra, quam
dixero tibi.

3 Et peregrinare in ea, eroque tecum, & be-
nedicam tibi: tibi enim & semini tuo dabo uni-
versas regiones has, * complens juramentum quod
7. & 15. sponondi Abraham patri tuo,
18.

4 Et multiplicabo semen tuum sicut stellas cœ-
li: daboque posteris tuis universas regiones has:
* & BENEDICENTUR in femine tuo omnes gen-
tes terræ,

5 Eo quod obedierit Abraham voci meæ, &
custodierit præcepta & mandata mea, & cæremonias
17. legesque servaverit.
14.

6 Manfit itaque Isaac in Geraris.

7 Qui cum interrogaretur a viris loci illius su-
per uxore sua, respondit: Soror mea est. Timue-
rat enim confiteri quod sibi esset sociata conju-
gio, reputans ne forte interficerent eum propter
illius pulchritudinem.

8 Cumque pertransissent dies plurimi, & ibi-
dem moraretur, prospiciens Abimelech rex Pa-
læstinorum per fenestram, vidit eum jocantem
cum Rebecca uxore sua.

9 Et accersito eo, ait: Perspicuum est quod
uxor tua sit: cur mentitus es eam sororem tuam
esse? Respondit: Timui ne morerer propter eam.

10 Dixitque Abimelech: Quare imposuisti no-
bis? potuit coire quispiam de populo cum uxore
tua, & induxeras super nos grande peccatum.
Præcepitque omni populo, dicens:

11 Qui tetigerit hominis hujus uxorem, morte
moriatur.

12 Sevit autem Isaac in terra illa, & invenit
in ipso anno centuplum: benedixitque ei Dominus.

13 Et locupletatus est homo, & ibat profi-
ciens atque succrescens, donec magnus vehemen-
ter effectus est.

14 Habuit quoque possessiones ovium & armen-
torum, & familiæ plurimum. Ob hoc inviden-
tes ei Palæstini,

15 Omnes

15 Omnes puteos, quos foderant servi patris
illius Abraham, illo tempore obstruxerunt, im-
plentes humo:

16 In tantum, ut ipse Abimelech diceret ad
Isaac: Recede a nobis, quoniam potentior nobis
factus es valde.

17 Et ille discedens, ut veniret ad torrentem
Geraræ, habitaretque ibi:

18 Rursum fodit alios puteos, quos foderant
servi patris sui Abraham, & quos illo mortuo,
olim obstruxerant Philisthiim: appellavitque eos
iisdem nominibus, quibus ante pater vocaverat.

19 Foderuntque in Torrente, & repererunt
aquam vivam.

20 Sed & ibi jurgium fuit pastorum Geraræ ad-
versus pastores Isaac, dicentium: Nostra est aqua:
quam ob rem nomen putei ex eo, quod accide-
rat, vocavit Calumniam.

21 Foderunt autem & alium: & pro illo quo-
que rixati sunt, appellavitque eum, Inimicitias.

22 Profectus inde fodit alium puteum, pro
quo non contenderunt: itaque vocavit nomen
ejus, Latitudo, dicens: Nunc dilatavit nos Do-
minus, & fecit crescere super terram.

23 Ascendit autem Isaac ex illo loco in Bersabee,

24 Ubi apparuit ei Dominus in ipsa nocte, di-
cens: Ego sum Deus Abraham patris tui, noli
timere, quia ego tecum sum: benedicam tibi, &
multiplicabo semen tuum propter servum meum
Abraham.

25 Itaque ædificavit ibi altare: & invocato no-
mine Domini, extendit tabernaculum, præcepit-
que servis suis ut foderent puteum.

26 Ad quem locum cum venissent de Geraris
Abimelech, & Ochozath amicus illius, & Phi-
col dux militum,

27 Locutus est eis Isaac: Quid venistis ad me
hominem quem odistis, & expulistis a vobis?

28 Qui responderunt: Vidimus tecum esse Do-
minum, & idcirco nos diximus: Sit juramentum
inter nos, & ineamus frædus,

29 Ut non facias nobis quidquam mali, sicut
& nos nihil tuorum attigimus, nec fecimus quod

te læderet: sed cum pace dimissimus auctum benedictione Domini.

30 Fecit ergo eis convivium, & post cibum & potum,

31 Surgentes mane, juraverunt sibi mutuo: dimisitque eos Isaac pacifice in locum suum.

32 Ecce autem venerunt in ipso die servi Isaac annuntiantes ei de puteo, quem foderant, atque dicentes: Invenimus aquam.

33 Unde appellavit eum, Abundantiam: & nomen urbi impositum est Bersabee, usque in præsentem diem.

34 Esau vero quadragenarius duxit uxores duas, Judith filiam Beeri Hethæi, & Basemath filiam Elon ejusdem loci:

35 * Quæ ambæ offenderant animam Isaac & Rebecca.

* Infr.
27. 46.

CAPUT XXVII.

Jacob matris consilio benedictionem loco Esau accepit; ad cujus odium fugiendum monetur a matre ut in Haran ad Laban concedat.

1 **S**enuit autem Isaac, & caligaverunt oculi ejus, & videre non poterat: vocavitque Esau filium suum majorem, & dixit ei: Fili mi? Qui respondit: Adsum.

2 Cui pater: Vides, inquit, quod senuerim, & ignorem diem mortis meæ.

3 Sume arma tua, pharetram, & arcum, & egredere foras: cumque venatu aliquid apprehenderis,

4 Fac mihi inde pulmentum sicut velle me non fli, & affer ut comedam: & benedicat tibi anima mea antequam moriar.

5 Quod cum audisset Rebecca, & ille abiisset in agrum ut jussionem patris impleret,

6 Dixit filio suo Jacob: Audivi patrem tuum loquentem cum Esau fratre tuo, & dicentem ei:

7 Affer mihi de venatione tua, & fac cibos ut comedam, & benedicam tibi coram Domino antequam moriar.

8 Nunc ergo fili mi, acquiesce consiliis meis:

9 Et pergens ad gregem, affer mihi duos hæ-

des

dos optimos, ut faciam ex eis escas patri tuo, quibus libenter vescitur:

10 Quas cum intuleris, & comederit, benedicat tibi priusquam moriatur.

11 Cui ille respondit: Nosti quod Esau frater meus homo pilosus sit, & ego lenis:

12 Si attrectaverit me pater meus, & senserit, timeo ne putet me sibi voluisse illudere, & inducam super me maledictionem pro benedictione.

13 Ad quem mater: In me sit, ait, ista maledictio, fili mi: tantum audi vocem meam, & pergens affer quæ dixi.

14 Abiit, & attulit, deditque matri. Paravit illa cibos, sicut velle noverat patrem illum.

15 Et vestibus Esau valde bonis, quas apud se habebat domi, induit eum:

16 Pelliculasque hædorum circumdedit manibus, & colli nuda protexit,

17 Deditque pulmentum, & panes, quos coxerat, tradidit,

18 Quibus illatis, dixit: Pater mi? At ille respondit: Audio. Quis es tu fili mi?

19 Dixitque Jacob: Ego sum primogenitus tuus Esau: feci sicut præcepisti mihi: surge, sede, & comede de venatione mea, ut benedicat mihi anima tua.

20 Rursusque Isaac ad filium suum: Quo modo, inquit, tam cito invenire potuisti, fili mi? Qui respondit: Voluntas Dei fuit ut cito occurreret mihi quod volebam.

21 Dixitque Isaac: Accede huc, ut tangam te, fili mi, & probem utrum tu sis filius meus Esau, an non.

22 Accessit ille ad patrem, & palpato eo, dixit Isaac: Vox quidem, vox Jacob est: sed manus, manus sunt Esau.

23 Et non cognovit eum, quia pilosæ manus similitudinem majoris expresserant. Benedicens ergo illi,

24 Ait: Tu es filius meus Esau? Respondit, Ego sum.

25 At ille: Affer mihi, inquit, cibos de venatione tua, fili mi, ut benedicat tibi anima

D 3

mea.

mea. Quos cum oblatos comedisset, obtulit et etiam vinum. Quo hausto,

26 Dixit ad eum: Accede ad me, & da mihi osculum, fili mi.

27 Accessit, & osculatus est eum. Statimque ut sensit vestimentorum illius fragrantiam, benedicens illi, ait: Ecce odor filii mei sicut odor agri pleni, cui benedixit Dominus.

28 Det tibi Deus de rore cœli, & de pinguedine terræ abundantiam frumenti & vini.

29 Et serviant tibi populi, & adorent te tribus: esto Dominus fratrum tuorum, & incurventur ante te filii matris tuæ. Qui maledixerit tibi, sit ille maledictus: & qui benedixerit tibi, benedictionibus repleatur.

30 Vix Isaac sermonem impleverat: & egresso Jacob foras, venit Esau.

31 Costoque de venatione cibos intulit patri, dicens: Surge pater mi, & comede de venatione filii tui: ut benedicat mihi anima tua.

32 Dixitque illi Isaac: Quis enim es tu? Qui respondit: Ego sum filius tuus primogenitus Esau.

33 Expavit Isaac stupore vehementi: & ultra quam credi potest, admirans, ait: Quis igitur ille est qui dudum captam venationem attulit mihi, & comedi ex omnibus priusquam tu venires? benedixique ei, & erit benedictus.

34 Auditis Esau sermonibus patris, irrugit clamore magno, & consternatus, ait: Benedic etiam & mihi, pater mi.

35 Qui ait: Venit germanus tuus fraudulenter, & accepit benedictionem tuam.

36 At ille subjunxit: Iuste vocatum est nomen ejus Jacob: supplantavit enim me en altera vice: * primogenita mea ante tulit, & nunc secundo surripuit benedictionem meam. Rursumque ad patrem: Numquid non reservasti, ait, & mihi benedictionem?

37 Respondit Isaac: Dominum tuum illum constitui, & omnes fratres ejus servituti illius subjugavi: frumento & vino stabilivi eum, & tibi post hæc, fili mi, ultra quid faciam?

38 Cui Esau: Num unam, inquit, tantum bene-

nedictionem habes, pater? mihi quoque obsecro ut benedicas. Cumque ejulatu magno heret,

39 Motus Isaac, dixit ad eum: * In pinguedine terræ, & in rore cœli desuper,

40 Erit benedictio tua. Vives in gladio, & fratri tuo servies; tempusque veniet, cum excutias, & solvas jugum ejus de cervicibus tuis.

41 Oderat ergo semper Esau Jacob pro benedictione qua benedixerat ei pater: dixitque in corde suo: * Venient dies luctus patris mei, & occidam Jacob fratrem meum.

42 Nuntiata sunt hæc Rebeccæ: quæ mittens & vocans Jacob Filium suum, dixit ad eum: Ecce Esau frater tuus minatur ut occidat te.

43 Nunc ergo, fili mi, audi vocem meam, & confurgens fuge ad Laban fratrem meum in Harau:

44 Habitabisque cum eo dies paucos, donec requiescat furor fratris tui,

45 Et cesset indignatio ejus, obliviscaturque eorum quæ fecisti in eum: postea mittam, & adducam te inde huc. Cur utroque orbabor filio in uno die?

46 Dixitque Rebecca ad Isaac: * Tædet me vitæ meæ propter filias Heth: si acceperit Jacob uxorem de stirpe hujus terræ, nolo vivere.

CAPUT XXVIII.

Jacob accepta a patre benedictione, in Mesopotamiam transiens, videt in somnis scalam cui imitabatur Dominus: & accepta de terra ac seminis multiplicatione, promissione, experrectus votum Deo vovet.

I Vocavit itaque Isaac Jacob, & benedixit eum, præcepitque ei dicens: Noli accipere conjugem de genere Chanaan:

2 Sed vade, & proficiscere in Mesopotamiam Syriæ, ad domum Bathuel patris matris tuæ, & accipe tibi inde uxorem de filiabus Laban avunculi tui.

3 Deus autem omnipotens benedicat tibi, & crescere te faciat, atque multiplicet: ut sis in turbas populorum.

4 Et det tibi benedictiones Abraham, & semi-

ni tuo post te : ut possideas terram peregrinationis tuæ, quam pollicitus est avo tuo.

* *Osse*
12. 12.

5 * Cumque dimisisset eum Isaac, profectus venit in Mesopotamiam Syriæ ad Laban filium Bathuel Syri, fratrem Rebeccæ matris suæ.

6 Videns autem Esau quod benedixisset pater suus Jacob, & misisset eum in Mesopotamiam Syriæ, ut inde uxorem duceret, & quod post benedictionem præcepisset ei, dicens: Non accipies uxorem de filiabus Chanaan:

7 Quodque obediens Jacob parentibus suis isset in Syriam:

8 Probans quoque quod non libenter aspiceret filias Chanaan pater suus:

9 Ivit ad Ismaelem, & duxit uxorem absque his, quas prius habebat, Mabeleth filiam Ismael filii Abraham, sororem Nabaiioth.

10 Igitur egressus Jacob de Bersabee, pergebat Haran.

11 Cumque venisset ad quandam locum, & vellet in eo requiescere post solis occubitum, tulit de lapidibus qui jacebant, & supponens capiti suo, dormivit in eodem loco.

12 Viditque in somnis scalam stantem super terram, & cacumen illius tangens cælum: Angelos quoque Dei ascendentes & descendentes per eam,

* *Infra*
35. 1. &
48. 3.

13 Et Dominum innixum scalæ dicentem sibi: * Ego sum Dominus Deus Abraham patris tui, & Deus Isaac: Terram, in qua dormis, tibi dabo & semini tuo.

* *Deut.*
12. 20. &
10. 8.
* *Supr.*
26. 4.

14 Eritque semen tuum quasi pulvis terræ: * dilataberis ad Occidentem, & Orientem, & Septentrionem, & Meridiem: & * BENEDICENTUR IN TE & in femine tuo cunctæ tribus terræ.

15 Et ero custos tuus quocumque perrexeris, & reducam te in terram hanc: nec dimittam nisi complevero universa quæ dixi.

16 Cumque evigilasset Jacob de somno, ait: Vere Dominus est in loco isto, & ego nesciebam.

17 Pavensque, quam terribilis est, inquit, locus iste! non est hic aliud nisi domus Dei, & porta cæli.

18 Surgens ergo Jacob mane, tulit lapidem quem supposuerat capiti suo, & erexit in titulum, * fundens oleum desuper.

* *Infra*
31. 13.

19 Appellavitque nomen urbis Bethel, quæ prius Luza vocabatur.

20 Vovit etiam votum, dicens: Si fuerit Deus mecum, & custodierit me in via, per quam ego ambulo, & dederit mihi panem ad vescendum, & vestimentum ad induendum,

21 Reversusque fuero prospere ad domum patris mei: erit mihi Dominus in Deum:

22 Et lapis iste, quem erexi in titulum, vocabitur Domus Dei: cunctorumque quæ dederis mihi, decimas offeram tibi.

CAPUT XXIX.

Jacob a Laban susceptus, septem annis illi pacto inito pro Rachel filia servivit; cui cum supposita esset Lia, septem alios annos pro eadem implere coactus est: Rachele autem sterili, Lia quatuor peperit filios.

1 P^Rofectus ergo Jacob venit in terram Orientalem.

2 Et vidit puteum in agro, tres quoque greges ovium accubantes juxta eum: nam ex illo adaquabantur pecora, & os ejus grandi lapide claudebatur.

3 Morisque erat ut cunctis ovibus congregatis devolverent lapidem, & refectis gregibus rursum super os putei ponerent.

4 Dixitque ad pastores: Fratres, unde estis? Qui responderunt: De Haran.

5 Quos interrogans, numquid, ait, nostis Laban filium Nachor? Dixerunt: Novimus.

6 Sanusne est? inquit: Valet, inquiunt: & ecce Rachel filia ejus venit cum grege suo.

7 Dixitque Jacob: Adhuc multum diei superest, nec est tempus ut reducantur ad caulas greges: date ante potum ovibus, & sic eas ad pastum reducite.

8 Qui responderunt: Non possumus, donec omnia pecora congregentur, & amoveamus lapidem de ore putei, ut adaquemus greges.